כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בחוקותי ■ י"ד אייר ה'תשע"ד ■ 14.05.2014 ■ גליון מס' 274

תפוצה לכל קהילות ישראל

פרשת בחקתי

והארץ אזכור

/ הרב יעקב הלוי פילבר

היחס לארץ ישראל הפך לאחרונה אצל חוגים שונים בחברה הישראלית ליחס של נדל"ן, חבלי מולדת הפכו לקלף מיקוח וללא כל קושי הם מוכנים לוותר עליהם בשביל תעתועי שווא של 'שלום' מדומה. לעומתם התורה רואה את הקשר של עם ישראל וארצו עמוק יותר, עד שהתורה משווה את זכירת זכות הארץ לזכירת זכות האבות, ככתוב (ויקרא כו מב): "וזכרתי את בריתי יעקוב... יצחק... אברהם אזכור, והארץ אזכור". את הקשר הנצחי של ישראל לארצו אנו לומדים מהכתוב (בראשית יז ח): "ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגוריך, את כל ארץ כנען לאחוזת עולם", את ההבטחה הזו מסביר רבינו בחיי (בסוף פרשת לך לך): "שתהיה הארץ לישראל אחוזת עולם, שלא ירשוה ולא ישיבוה רק הם, ואם אולי יגלו ממנה, ישובו אליה, כי אחוזת עולם היא להם ולא לאומות העולם. וזה סימן גדול לישראל שמיום שגלו ממנה לא נתיישבה שם אומה כלל, אבל היא חרבה ושוממה עד שישובו אפרוחיה לתוכה".

ספר תהלים (קה, ט?יב) מבאר לנו כיצד נוצר הקשר הזה בין ישראל לארצו, וכך כתוב שם: "אשר כרת את אברהם ושבועתו לישחק ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם, לאמר: לך אתן ארץ כנען חבל נחלתכם, בהיותם מתי מספר, כמעט וגרים בה". את פסוקי תהלים אלו מסביר הראי"ה בסידורו "עולת ראיה": שהקשר של ישראל עם ארצו אינו דומה לכל קשר אחר של העמים עם ארצם. בעוד הקשר הטבעי של כל עם לארצו מותנה בכמה מרכיבים, הוא מתפתח במשך זמן מרובה, עקב אירועים רבים ואוכלוסיה גדולה המתכנסת לדור יחד ישיבה של קבע באותה הארץ, עד שההרגל וההסתגלות הממושכת מחוללת את החיבה ההיסטורית, הפועלת על הדורות הבאים. לא כך נתקשרה כנסת ישראל עם ארץ חמדה, אף אחד מהמרכיבים הללו לא היו שם, הקשר של ישראל וארצו החל עוד בטרם התבסס ישראל בארצו, ככתוב: "בהיותכם מתי מספר, כמעט, וגרים בה" - "מתי מספר", אנשים מעטים. "כמעט", בזמן קצר ותכוף. "וגרים בה", בהיותם יושבים בה לא ישיבת קבע אלא כגרים הגרים בה, עד שלא היתה כל סיבה טבעית שתגרום לקשר את ישראל לארצו. כך שלא התפתחות אנושית טבעית היא שיצרה את הקשר, אלא קשר ישראל עם ארצו הוא יצירה אלוקית בדבר ה' וברית קדשו, בחוק ושבועת עולם, אשר הוא אמר ויהי.

כמו כן ייחודה וסגולתה של הארץ אינה מפני שניתנה לעם ישראל, שהרי סגולתה וקדושתה של הארץ קדמה לנתינתה לישראל, כמו שמובא בגמרא (תענית י א): "ארץ ישראל נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף". אלא אדרבא מפני סגולתה וקדושתה העצמית של הארץ היא ניתנה לישראל, כמו שמבואר במדרש (במדב"ר כג): "אמר הקב"ה למשה: הארץ חביבה עלי וישראל חביבים עלי, אכניס את ישראל שהם חביבים עלי לארץ שחביבה עלי". ועוד אמרו שם: "יש אדם שהוא נאה ולבושו כעור, הוא כעור ולבושו נאה, וישראל הם נאים לארץ והארץ נאה להם, ככתוב: 'אף נחלה שפרה עלי'". הקשר הזה של העם וארצו הביא את הרב קוק (אורות ט) לכתוב את הדברים הבאים: "ארץ ישראל אינה דבר חיצוני, קנין חיצוני לאומה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות הכללית והחזקת קיומה החומרי או אפילו הרוחני. ארץ ישראל היא חטיבה עצמותית קשורה בקשר חיים עם האומה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה". בתפיסה הזו אין לראות את ארץ ישראל כמקום מקלט לעם נודד, כמולדת שהעם קשור אליה בקשרים היסטוריים בלבד, שכל תכליתה היא שעם ישראל ימצא בה את המנוחה ואת הנחלה, שהיא תהיה פיסת קרקע שהעם יוכל לפתח בה רווחה כלכלית ואיכות חיים. כי לפי התפיסה הזו לכאורה אין נפקא מינה היכן על הגלובוס יחיה עם ישראל, ובאיזה חלק מארץ ישראל הוא ישב, ובלבד שתהיה לו פיסת קרקע בתנאים שיש בהם בטחון אישי ולאומי. ואילו ההשקפה היהודית המקורית מחבבת את ארץ ישראל כולה בשביל סגולותיה הרוחניות שיש בה מצד עצמה, והצימאון לחונן עפרה הוא כדי לקיים בה את יעוד האומה, להביא גאולה לאומה הישראלית ולעולם כולו, לתקן עולם במלכות שדי שכל אלו יתכנו רק בהיות עם ישראל יושב בארצו. ■

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ברכות על תנאי

כיצד תתכן אפשרות שהברכות שהובטחו "אם בחוקותי תלכו" לא יתקיימו אם עם ישראל לא ילך בחוקות ה'...

המשך בעמ' 2

שו"ת קיץ

לאור זאת של"ג בעומר חל השנה שוב ביום ראשון יש בנותן טעם לשוב ולפרסם תשובות שנכתבו במדור זה הנוגעות לל"ג בעומר שחל ביום א'...

המשך בעמ' 2

סיפור לשבת

החתן הגנב

'תן בליבנו שנראה כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונם. ושנדבר כל אחד את חברנו בדרך הישר והרצוי לפניך'...

המשך בעמ' 3

שביבים

- נס הצלתו של הרהג"א ליכטנשטיין
- ולמה לא "המוציא חיטים מן הארץ"?
- קשיים בזוגיות? על הבעל לוותר!

המשך בעמ' 4

ברכות על תנאי

/ הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א*

בפרשתנו כתוב, אם בחוקותי תלכו (ויקרא כ"ו, ג')

בספר מרפסין איגרי בפרשתנו, הקשו, וז"ל:

כיצד תתכן אפשרות שהברכות שהובטחו "אם בחוקותי תלכו" לא יתקיימו אם עם ישראל לא ילך בחוקות ה', והלא במסכת ברכות (דף ז' ע"א) שנינו: "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי - לא חזר בו", ונמצא כי גם אם הברכות נאמרו על תנאי - "אם בחוקותי תלכו" - על הקב"ה לקיימן ? עכ"ל.

א) ותירצו שם בשם הרב משה לנדאו שליט"א, והרב שלמה פוטולסקי שליט"א, וז"ל: הגמרא בברכות מוכיחה שהקב"ה אינו חוזר אף מדיבור של תנאי, מכך שכאשר אמר למשה "הרף ממני ואשמידם ואעשה אותך לגוי גדול", נותרה הברכה [ואעשה אותך לגוי גדול אף לאחר שמשה התפלל ובטלה גזירה זו מעל ישראל, וכפי שמביאה הגמרא שם.

יתכן לומר, שרק כאשר יש גילוי שרצון ה' הוא לברך את האדם, אלא שהתנה זאת בדבר מסוים, אז נאמר שהברכה תתקיים, אף אם התנאי יתבטל, וכפי שאכן אירע עם משה.

אולם, בפרשתנו התנאי הוא כפול ונאמרו בו שני הצדדים: אם ילכו בחוקות ה', ואם לא ילכו. אין כאן גילוי שרצונו הוא לברך את ישראל, שהרי מפרש דבריו שאם לא ילכו בחוקות ה', יענשו. אדרבא, משמעות הדברים היא שכוונתו לקיים את דבריו בדיוק אם ימאסו בחוקיו ח"ו. בהכרח שאין רצונו בזה לברך, אלא להורות את דרכי שמים. עכ"ל.

ב) עוד תירץ שם הרב משה לנדאו שליט"א, וז"ל: הברכה שנאמרה כאן מגיעה לאדם מחמת שהוא הולך בחוקות ה' ושומר את מצוותיו, ועל כן לא ניתן לתת שכר זה למי שאינו מקיים זאת, מאחר שאין לו את סיבת הברכה ומטרתה, ולא עליו נאמרה הברכה כלל, והרי זה דומה לפועל שלא עבד, ואף על פי כן דורש שכר.

דברי הגמרא במסכת ברכות נאמרו על אדם כגון משה רבנו שאצלו הייתה הסיבה לברכה קיימת, ועל כן היא באה אף אם נאמרה בלשון תנאי. עכ"ל.

ג) לענ"ד י"ל בס"ד, שהנה ברכות אלו אכן יתקיימו בזמן שבו ילכו בחוקות ה', וכך יתקיים דיבורו של הקב"ה, אולם אין דיבורו מחייב שלעולם ובכל מצב יתקיימו הברכות, אלא הם יתעכבו עד לזמן שיהיו ישראל ראויים לכך. והבן.

* מחבר הספר "גם אני אודך".

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

לאור זאת של"ג בעומר חל השנה שוב ביום ראשון יש בנותן טעם לשוב ולפרסם תשובות שנכתבו במדור זה הנוגעות לל"ג בעומר שחל ביום א', ואין בית מדרש בלא חידוש שגם דברים חדשים מצאו את מקומם כאן.

שאלה: ממתי מותר השנה להסתפר?

תשובה: כתב הרמ"א[א] שאם ל"ג בעומר חל ביום ראשון מותר להסתפר כבר ביום שישי שלפניו, אך למנהג בני ספרד ההולכים בשיטת השולחן ערוך, שמנהגי האבלות נמשכים עד ל"ד לעומר,[ב] לא שייך היתר זה.

ולכן: בשנה זו של"ג בעומר (י"ח אייר) חל ביום ראשון, לבני אשכנז מותר להסתפר השנה ביום ששי ט"ז אייר לכבוד שבת ולבני ספרד מותר רק מיום שני י"ט אייר.

ונחלקו פוסקי זמננו האם מותר לשוב ולהתגלח במוצאי שבת (ליל ל"ג בעומר) כיוון שכבר התגלח והסתפר ביום שישי או שהוא היתר ליום שישי אבל במוצ"ש חוזר האיסור למקומו עד ל"ג בבוקר כבשאר שנים, דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל ויבלחט"א הגר"ש וואזנר שליט"א לאסור, ודעת הגר"נ קרליץ שליט"א להתיר.

שאלה: אנחנו קבוצה של נערים המתלבטים באשר לשאלה בהלכות שבת ולא הצלחנו להגיע לידי הכרעה, ונשמח אם הרב יוכל להאיר את עינינו. כידוע במוצ"ש הקרוב יחול ל"ג בעומר, ומנהג ישראל להדליק מדורות בלילה זה, וכך גם אנו מתכוננים במרץ רב במשך מספר שבועות למאורע הגדול ואספנו כמות נכבדה של קרשים ואף תפסנו מבעוד מועד שטח הפקר שבו נדליק את המדורה. כעת, עלה בנו החשש שמא יבואו קבוצות ילדים ויתפסו לנו את השטח קודם צאת השבת (אנו גרים בעיר מעורבת עם דתיים וחילוניים). היו שהציעו שנלך בשבת אחר הצהריים לשמור על השטח מפני פולשים ואחרים טענו שאסור לעשות כן בשבת כיוון שזה לצורך מוצאי שבת. מה ההלכה בנידון זה?

תשובה: מותר לעשות כך בשבת לענ"ד.

ביאור: בתחילה חשבתי שאכן אותם אלה שטענו שאסור לעשות כן בשבת - צודקים, שהרי בהלכות שבת[ג] מבואר שאסור לאדם ללכת בשבת למקום מסוים אם ניכר בהליכתו שהוא הולך לצורך פעולה האסורה בשבת (שאותה הוא יעשה במוצאי שבת) ודבר זה אסור ממה שכתוב 'ממצוא חפצך', ולדוגמה, כאשר רוצה ללכת קרוב לסוף תחום שבת כדי שיוכל מיד במוצאי שבת לצאת מהתחום כדי לשכור פועלים. ואם כן, גם בנידון שלנו, מכיוון שניכר וברור שאותם נערים שומרים על השטח עבור הדלקת המדורה הדבר אסור.[ד]

אך נמלכתי בדעתי שאין הנידונים דומים כלל ועיקר, שהרי אדם הולך עבור פעולה האסורה בשבת כוונתו היא לחסוך זמן, כלומר לנצל את יום השבת להליכה עבור פעולה שאסורה בשבת שאותה הוא יעשה במוצאי שבת, והליכה כזו אכן אסורה. אבל כאן אין כוונתם

של הנערים לחסוך בזמן, שהרי מבחינתם אם הם היו בטוחים שהשטח לא ייתפס על ידי אחרים, הם לא היו חושבים לבוא לשם בשבת, וכל מטרתם היא לשמור על השטח שלא ייתפס על ידי אחרים[ח]. ולמה הדבר דומה, לאדם שעומד בשבת ושומר על חפציו שלא יגנבו אותם ודבר זה מותר לעשותו בשבת[ו], ואפילו בחפצים שאינם שלו וכגון אם הלך ברחוב ומצא סכום כסף יכול לעמוד שם כל השבת ולשמור על הכסף (באופן שאינו מטלטלו) שלא ייקחו אותו אחרים,[ז]ואם כן גם בנידון זה מותר לקבוצת הנערים לבוא בשבת ולשמור על השטח שלא ייתפס על ידי אחרים ואין בכך איסור לענ"ד.

כמו כן, מותר להם לקחת אתם כיסאות או דברים אחרים (במקום שיש עירוב) שישמשו אותם בעת השמירה, אפילו אם ישתמשו בהם גם לצורך המדורה ואין בכך הכנה משבת לחול כיוון שמשתמשים בהם גם בשבת עצמה.

ונסיים מדור זה בקושיית הפרי חדש ששואל[ח] על שנוהגים קצת שמחה ביום ל"ג בעומר, ואחד מהטעמים הוא שאז פסקו תלמידי רבי עקיבא למות. והקשה על זה הפרי חדש 'שמחה זו מה עושה' הרי כל תלמידי רבי עקיבא מתו במגיפה, ואם כן לא נשאר מי שימות!

ולשם משל אדם שיש לו עשרה בנים וכולם מתו ל"ע במגיפה, האם הוא יעשה שמחה ביום שמת הבן העשירי??

ומבאר הרמ"ע מפאנו[ט] דברים מבהילים שעל פי מידת הדין גם התנא הקדוש רבי עקיבא היה אמור להיפגע במגיפה, שהרי אם התלמידים לא נוהגים כבוד זה בזה יש טענה בשמים על מחנכם ורבם, אך ביום ל"ג בעומר מידת הדין נהפכה למידת הרחמים ורבי עקיבא ניצל מגזירה זו, ועל כך אנו שמחים שפסקה המגיפה ולא פגעה גם ברבי עקיבא!

ויהי רצון שזכותו של רבי שמעון בר יוחאי תעמוד לנו ותגן עלינו עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן ואמן!

א - סימן תצ"ג סעיף ב'.סימן תצ"ג סעיף ב'.
ב - כמבואר שם.
ג - עיין סימו ש"ו סעיף א' וסימן ש"ז סעיף ט' ט ובמשנה ברורה שם.
ד - ונראה פשוט שאין בנידון שלנו היתר של 'צרכי מצווה' המבואר בסימן ש"ו ס"ג.
ה - ועיין בשו"ע סימן ש"ז סעיף ח' דהדבר תלוי בכוונה.
ו - שו"ע סימן ש"ז סעיפים ח' וי'.
ז - כמבואר בשו"ע הרב סימן רס"ו סעיף כ'.
ח - פרי חדש על שו"ע שם.
ט - מעין גנים לרמ"ע מפאנו פ"ג.

סיפור לשבת

החתן הגנב

{לימי ספירת העומר / אהבת הבריות}

'תן בליבנו שנראה כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונם. ושנדבר כל אחד את חברנו בדרך הישר והרצוי לפניך' (תפילת רבי אלימלך מליז'ענסק). בגיליון "הדף היומי" הובא מעשה נפלא בגדלות אדם שהקפיד לא לבייש:

תכונה רבתי ניכרה בביתו הגדול של גביר העיירה. בתו המהוללה נכנסה בברית האירוסין, ועתה הגיע עת דודים. בעוד ימים מספר יחגגו בני העיירה את שמחת כלולותיה עם חתנה המהולל שנבחר בקפידה מתוך שלל ההצעות שהוגשו ע"י שדכנים מנוסים בשידוכים כגון דא.

יודעי דבר סיפרו שהגביר הבטיח לבתו סכום עתק כנדוניה, ואף התחייב לזון את הזוג לכל ימי חייו. השמועות בדבר החתונה האגדית שעומדת להערך, הגבירו ציפייתם של בני העיירה לחתונה. דירה מפוארת ייחד הגביר לחתן שהגיע לעיירה ממקום מגוריו מספר ימים לפני החתונה. החתן כמעט לא יצא מפתח חדרו. ארון הספרים שהיה עמוס בספרי קודש נדירים ריתקו אותו, ולמעט אנשים בודדים, לא ראה איש את פניו.

יום השישי של ערב שבת ה"אויפרוף" החל בהכנות קדחתניות של משפחת הגביר ומשרתיו, ובמטבח ביתו של הגביר עמלו המבשלות על הכנת המאכל המרכזי של ה"קידוש", הלא הוא הקוגל המסורתי.

כמנהג אותם ימים, הכינו עובדי המטבח כמות אדירה של בצק שהוכנסה לקערה, או יותר נכון, לחבית אדירת מימדים, והניחו את הבצק בשמש החמימה כדי שיתייבש. כעבור זמן מה, אמורים היו המומחים לפרוס רצועות דקות וארוכות מן הבצק וכך נוצרו האטריות שמהן הכינו את הקוגל המיוחל. אותה שעה הניח החתן על אדן חלון בחדרו את אחד הספרים שבהם למד, ושאף אוויר צח ובריא תוך כדי עיונו בספר.

זעקות הפועלים שנשאו את חבית הענק שבה היה הבצק, וקריאות העידוד של מנהל המטבח עוררוהו משרעפיו, והחתן הביט בעניין רב בכמות הבצק הגדולה. אותה שעה התבונן גם תרנגול נמרץ בנעשה, וממחשבה למעשה קיפץ אדום הכרבולת אל מרכז העיסה, והחל מנקר בה תוך כדי השמעת קרקורים עזים. החתן שקע שוב בספרו והנה, יצאה הכלה מן הבית והבחינה בקוגל ובתרנגול וחמתה בערה בה. ללא אומר ודברים אחזה הכלה בתרנגול המבוהל והטיחה את ראשו בקיר. לאחר דקות מספר נשא החתן את עיניו והבחין בתרנגול המת המוטל על הארץ.

המשך בעמוד הבא...

לשאלתו מה אירע לו, השיב אחד מעובדי המטבח, כי הכלה פרקה את זעמה על התרנגול שניקר בקוגל. בו ברגע החליט החתן בלבו: "איני רוצה להינשא להז!" לבו הרגיש ומידותיו הרחומות לא יכלו לשאת את אכזריותה של הנערה, שבאה לידי ביטוי מוחשי לנגד עיניו. מיד סגר החתן את ספריו, לבש את בגדיו העליונים והפנה את פניו לבית המדרש. טובי הלומדים של העיירה שקועים היו באוהלה של תורה ואיש לא שם לב אל ההלך שפסע רכות לעבר בימת בית-הכנסת. קופת הצדקה שניצבה על הבימה הייתה מלאה עדיין במטבעות שונים ששולשלו אליה בתפילת שחרית והחתן החל מקרב ידיו אט אט לעבר הקופה. איש עדיין לא הבחין. הוא פתח את המכסה של הקופה ולפתע השליכה ארצה. הס הושלך בבית-הכנסת. תוך זמן קצר נדמו קולות המטבעות שהתגלגלו בחופזה על רצפת העץ, ועיני הכל ננעצו בהלך שהסתתר מאחורי הבימה. כעבור זמן לא רב מצא עצמו ה"גנב" מציץ אל הרחוב מבעד לסורגים. כבכל קהילה מסודרת בימים ההם, גם קהילה זו ייחדה חדר מסוגר על מנעול ובריח שיועד לטיפוסים מפוקפקים שנקלעו לקהילה וחוללו בה שמחות.

שבת המלכה פרשה כנפיה על העיירה וגם על הגביר שהמתין זמן רב לחתנו שיתלווה אליו לבית-הכנסת. מחדרו ראה האסיר את בני הקהילה הלבושים חגיגית נכנסים בזה אחר זה אל ביהכ"נ הסמוך. הדי קולות התפילה הגיעו לאוזניו, והוא התאמץ ככל יכולתו להשתתף בתפילת הציבור.

החתן עמד בדבקות והתנועע במרץ עם קולות שירת "לכה דודי" שבקעו מביהכ"נ, כאשר הוא חש זוג עיניים בוערות נעוצות בו. מן העבר השני של הסורגים עמד הגביר, "השוער", המום ונדהם כולו. עיניו הרושפות איימו להפוך את החתן לגל עצמות. בושות שכאלו! מאן דהוא שהבחין כי החותן מחפש את חתנו חיבר מאורע למאורע והבין כי החתן המהולל הוא הוא הגנב המושחת... במוצאי שבת סולק ה"גנב" מן העיירה בבושת פנים, כאשר הכל מהללים ומשבחים את מזלו של הגביר ובתו שלא נישאה לגנב פוחח שכזה.

בגפו יבוא, בגפו יצא. ה"גנב" החתן שב אל בית הוריו הנדהמים, ששמעו מפיו את דבר המעשה, כאשר הוא מסביר להם, כי לא עלה בדעתו לבייש בת ישראל ולפיכך העמיד פנים כגנב ובלבד שלא להכלים את פניה!!!

חלפו שנים וה"חתן הגנב" התפרסם בעולם היהדות כרבי העשיל מקרקא זצ"ל, רבם של הש"ך, ה"נחלת שבעה" ורבים מגדולי הפוסקים שלאחריו. לאורם נלך. גדולי הדורות הנחילו לנו במעשים את הדרך הראויה לילך בה, לעידון המידות ולהתחשבות בזולת ("אור דניאל").

שביבים / שאול שיף

נס הצלתו של הרהג"א ליכטנשטיין

לפני 74 שנים הצליחו בני משפחתו של הרה"ג אהרון ליכטנשטיין שליט"א, ראש ישיבת הר עציון, וחתן פרס ישראל לספרות תורנית (תשע"ד), להיחלץ ברגע האחרון מציפורני הנאצים. האיש שחתם את דינם לחיים, שליח ההשגחה העליונה, היה חירם בינגהם, שכיהן באותם ימים קונסול ארצות הברית במארסיי. הוא נתן להם ויזות, בניגוד להוראות שקיבל, ובדרך זו הציל אלפי יהודים.

לפני כחמש שנים פרסם העיתונאי והסופר זאב גלילי את הסיפור המופלא על חירם בינגהם, קונסול ארצות הברית במרסיי, שהציל אלפי יהודים מציפורני הנאצים. הסיבה המיידית לפרסום הסיפור אז הייתה העובדה שלאחר מאבק שנמשך כשישים שנה הצליחו בני משפחתו של בינגהם להביא את משרד החוץ האמריקני לתת לו רהביליטציה. הייתה לו גם סיבה אישית לאותו פרסום. בין הילדים שניצלו, תודות לויזות שהוציא בינגהם (בניגוד להוראות שקיבל), היה יוסף שכטר, לעתיד הרב יוסף שכטר משיקאגו, שהוא הסב של נכדיו. באותה תקופה, במאמרו על האנטישמיות בארצות הברית, הזכיר שוב את פרשת בינגהם, לרגל החלטת הדואר האמריקני להנפיק בול לזכרו. בעקבות הפרסום הזה קיבל טלפון מרגש מהקוראת הדסה קליימן, אחותו של הרב אהרון ליכטנשטיין, ואלה דבריה (בקיצורים ובשינויי סדר): עד פרסום הסיפור על בינגהם תלינו את נס הצלתנו בסיוע שקיבלנו משלושה גורמים: פקיד צרפתי גבוה, קרוב משפחה בארצות הברית וקרוב אחר שהיה בליסבון. כשפורסם הסיפור על בינגהם מיהרתי לבדוק את המסמכים שבארכיון המשפחתי (שהקמתי מאז יצאתי לפנסיה) ולהפתעתי גיליתי שעל הויזות שלנו חתום חירם בינגהם. עד כה לא ידענו כלל שהאיש שחתם על הויזות הוא האיש לו אנו חבים את חיינו.

כשפרצה המלחמה בשנת 1939 התגוררנו בפריז. היינו משפחה בת חמש נפשות: הורי, יחיאל ובלומה ליכטנשטיין, אחותי הגדולה שושנה בת 8, אחי אהרון בן 6 ואני שהייתי בת 4. אבא החליט שכולנו נברח. הייתה בעיה עם אחי, שחלה באיזו מחלה מדבקת והוכנס להסגר בבית חולים. אבא הוציא אותו משם ממש בכוח ולקח אותו עמנו. כמה חודשים לאחר מכן נפלה פריז לידי הנאצים. הגענו לדרום צרפת, לאזור שהיה נתון לשלטון ממשלת הבובות של וישי. עוד לא ידעו אז הרבה על השואה המתקרבת, אך אבא הבין שעלינו למלט את נפשנו מאירופה. הוא תלה תקוות בשני גורמים. האחד היה פקיד גבוה במשרד החינוך הצרפתי, שמו בוהל (L Boehel). אבא סייע לאותו פקיד, בתרגום לעברית של מבחנים כתובים צרפתית, שנועדו לרשת בתי ספר של אליאנס בצפון אפריקה. אבא עשה את העבודה בהתנדבות משנת 1936 ועד 1940. הוא המשיך בכך גם לאחר שברחנו מפריז. בוהל אמור היה להשיג לנו אזרחות צרפתית. ברוב תמימות חשבו אז כי אזרחות כזו תגן עלינו. מסיבה זו החליט אבא לצאת למארסיי, מרחק 500 קילומטר על אופניים. אבא לא היה טיפוס אתלטי, כולו רוח ולימוד. הנסיעה הייתה בשבת וכל ימיו היה אבא גאה על אותו חילול שבת שנעשה להצלתנו. אזרחות צרפתית אבא לא קיבל אבל ויזות כניסה לארצות הברית הוא קיבל. אבא ייחס את קבלת הויזות למאמצים שעשה אחיו, דוד מרדכי, שהתגורר

בארצות הברית. האח הצליח למצוא קהילה יהודית בממפיס טנסי, שחבריה התחייבו שאם נבוא לארצות הברית לא נהיה לנטל על השלטונות. את הויזות של בינגהם קיבלנו ב-10 באוקטובר 1940. עכשיו נזקקנו לאישורי יציאה מצרפת. האישורים נתקבלו רק לאחר כחודש וכאן לפי דעתי הייתה ידו של בוהל. בדצמבר 1940 יצאנו דרך מארסיי לספרד. בגבול ספרד היה כפשע בינינו לבין האפשרות שנחזור לתופת של אירופה. הואיל וההורים היו בעלי אזרחות פולנית ואנחנו הילדים ילידי צרפת ביקשו להחזיר אותנו למקום ממנו באנו. כאן התערב למעננו נציג הג'וינט באירופה, שישב בליסבון. זה היה יוסף שוורץ, שהיה במקרה קרוב משפחה שלנו. ב-8 בינואר 1941 הגענו לארצות הברית. זה היה ט בטבת, חזרנו לחיים והתחלנו חיים חדשים. "אבא, ד" ר יחיאל ליכטנשטיין, נולד בפולין אך גדל בגרמניה. הוא הקפיד על קלה כחמורה ועם זאת היה גם מעורה בתרבות העולם. בשנות השלושים עשה תואר דוקטור בשוויצריה בנושא השפעת התנ"ך על המחזאי הצרפתי בן המאה ה-17, ז'אן רסין. אמא, בלומה לבית שוורץ, נולדה וגדלה בטלז שבליטא והייתה גאה על כך כל ימי חייה. אביה היה מזכיר הישיבה המפורסמת של טלז והמשפחה גרה בחצר הישיבה. בשנת 1930 נסעה לבקר את אחיה, ששהה בישיבה שהוקמה במוטנרה שבשווייץ. אחיה, תלמיד ישיבת טלז, נשלח למונטרה כדי לשמש דוגמא לתלמידים חדשים. הוא חזר לטלז וניספה בשואה. אמי הכירה את אבי בשווייץ, הם נישאו ועברו לפריז שם קיבל אבא משרת מורה". עד כאן סיפורה של הדסה קליימן.

מוסיף הסופר זאב גלילי: סיפור ההצלה של משפחת חותני, הרב יוסף שכטר, דומה. משפחת שכטר נמלטה מאוסטריה לצרפת ובני משפחה בארצות הברית הצליחו להשיג למענם אישור לויזה. אך בצרפת החזיקו אותם כבני ערובה עד למסירתם לידי הגרמנים. חתימתו של בינגהם הצילה את חייהם. וכאן נסגר המעגל. חתני, ד" ר אלי שכטר, למד בישיבת הר עציון. כששמע על דרך ההצלה המופלאה של רבו, אמר: "הסיפור העביר בי צמרמורת. נזכרתי בהלכה שכבוד רבו קודם לכבוד אביו, שאביו מביאו לחיי העולם הזה ורבו מביאו לחיי העולם הבא. חשבתי לעצמי לכמה כבוד ראוי הגוי הזה שהציל גם את הרב וגם את האב".

מה אומר "יד ושם"

עד היום לא הוכר חירם בינגהם כראוי לתואר "חסיד אומות העולם". ד"ר מרדכי פלדיאל מנהל המדור לחסידי אומות העולם ביד ושם הסביר, כי בינגהם אינו עומד בקריטריונים שנקבעו. מעשיו אמנם הצילו יהודים אך לא היו כרוכים בסיכון חייו.

דרכו של הרב ליכטנשטיין

לאחר שהגיעה משפחת ליכטנשטיין לארצות הברית התגוררה שנים אחדות בשיקאגו ואחר כך עברה לניו יורק. הרב ליכטנשטיין למד תחילה בישיבת הרב חיים ברלין ובשנת 1951 עבר ל"ישיבה אוניברסיטה", שם למד אצל מי שהפך להיות רבו המובהק, הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל. ב-1960 נשא לאישה את הבת של רבו, טובה סולובייצ'יק.

בנוסף ללימודיו התורניים למד ספרות אנגלית באוניברסיטת הארוארד וב-1957 כתב דוקטוראט על הגותו של הנרי מור, תיאולוג אנגלי בן המאה ה-17. בשנות השישים שימש ראש כולל בישיבת רבנו יצחק אלחנן ובמקביל לימד ספרות אנגלית בקולג' לבנות ליד ישיבה אוניברסיטה. בשנת 1971 עלה עם משפחתו לארץ ומאז הוא מכהן כראש ישיבת "הר עציון" באלון שבות.

על פי מדורו האינטרנטי של העיתונאי והסופר זאב גליל: היגיון בשיגעון

ולמה לא "המוציא חיטים מן הארץ"?

בספר "תולדות יצחק" עה"ת (לרבי יצחק קארו זצ"ל, דודו של מרן הבית יוסף) מבאר שכל עניין השמיטה (שתחול בשנה הבאה) היא דוגמת ימות המשיח, שלא יצטרכו לחרוש ולזרוע, שהארץ מעצמה תוציא לחם גמור, ולכן מי שאינו שובת בשמיטה מכחיש את ביאת המשיח, וע"ש עוד שמרחיב בזה. ומביא את הגמ' בשבת (ל:) שבימות המשיח עתידה ארץ ישראל להוציא לחם ממש בלי טורח של חרישה וזריעה, ומבאר לפי"ז את הלשון "המוציא לחם מן הארץ", שיש להקשות שהרי הקב"ה אינו מוציא לחם אפוי מן הארץ. אלא הכוונה שתקנו כך, בעבור שעיקר חיותינו היא לימות המשיח, וחיי העולם הזה הוא הבל, ולכן תקנו בנוסח הברכה "המוציא לחם מן הארץ", לרמז לזמן המשיח שיוציא הקב"ה לחם ממש מן הארץ.

והנה בגמ' ברכות (לח.) נחלקו תנאים אם מברכים "המוציא לחם" או "מוציא לחם", ונפסקה הלכה לומר "המוציא לחם", וכ"פ השו"ע (או"ח קסז, ב.) ובהגהות "עטרת זקנים" שם, כתב לבאר נוסח "המוציא" שהוא לשון עתיד, ע"פ מה שכתב ב"תולדות יצחק" הנ"ל שזה בא לרמז שלעתיד בימות המשיח, יוציא הקב"ה את הלחם ממש מן הארץ.

ומצאתי שכתב כן כבר רבנו בחיי ב"כד הקמח" (ערך ברכה): "שהמוציא משמש גם בל' עתיד כדכתיב (תהלים קד, יד) "להוציא לחם מן הארץ", ויהיה רמז לעתיד באמרם ז"ל: עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת. אולם בפיה"מ להרמב"ם (סנהדרין פ"י ד"ה ועתה) כתב שאין הכוונה כפשוטו שלעת"ל ארץ ישראל תוציא לחם, אלא הפי' שבאותם הימים יהיה נקל מאד על בני אדם למצוא מחייתם עד שבעמל מעט שיעמול אדם יגיע לתועלת גדול, וזהו שאמרו "עתידה ארץ ישראל להוציא גלוסקאות וכלי מילת".

מתוך קב ונקי / הרב צבי וינברג / רמת בית שמש

קשיים בזוגיות? על הבעל לוותר!

את הדברים הבאים כתב הרבי מלובויטש ליום הולדתו של אדם שחווה קשיים בזוגיות. להלן תמצית המכתב:

לרגל יום הולדתך, הנני לברכך שיתגבר מזלך ותמצא פרנסה בנקל... ושבורא העולם יחזק את הנפש האלוקית שלך הנמצאת במיצר, כך שהיא תוכל לפעול שתעסוק בשיפור השלום בית. אני מאוד מתפלא כיצד אינך מבחין שהמריבות והסכסוכים הם עצתו של היצר הרע.

כבר אמרתי לך זאת כמה וכמה פעמים, אבל אני שב ואומר זאת: עליך להשתדל מאוד שישרור שלום בית בינך ובין זוגתך תחי'. ידוע מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה ש"האישה - דמעתה מצויה", ולכן אתה צריך להיות זה שמוותר, ובפרט כאשר מדובר בחילוקי דעות בנושאים הקשורים לענייני העולם הזה. אנו נמצאים בחצי השני של האלף השישי לבריאת העולם, קרוב מאוד לסוף הגלות וביאת המשיח. מדוע חרב בית המקדש ויצאנו לגלות? בגלל שנאת חינם. אנו רואים שככל שמתקרבת הגאולה, יצר הרע מתחזק בכל כוחו ומנסה להפריע להשכנת שלום בעולם, ובמיוחד לשלום בין איש ואשתו - המייצגים את הזיווג הרוחני המתרחש בעולמות העליונים.

למרות שהנסיון גדול ביותר, הרי כבר נאמר ש"לפום גמלא שיחנא": כגודל הגמל כך גודל המשא. ללא ספק, בורא העולם העניק לך את הכוחות לעמוד בניסיון, להתגבר על היצר ולוודא שרק שלום ישרור בביתך.

ראה אור באתר "בית חב"ד"

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il